

Đề bài

Phân tích những nét đặc sắc
về phong cách nghệ thuật
của Nguyễn Tuân thể hiện
trong bài tùy bút

**Người lái đò
sông Đà**

Bài làm

Nguyễn Tuân là nhà văn lớn trong thời kì hiện đại. Suốt đời ông lao động nghiêm túc và có đóng góp đáng kể cho nền văn xuôi dân tộc. Trong tác phẩm của mình ông thường quan tâm thể hiện cái đẹp, cái tài hoa, tài tử. Trước Cách mạng tháng Tám, những con người tài hoa của ông đối lập với xã hội thị dân phàm tục. Sau Cách mạng, ông khai thác những vẻ đẹp tài hoa trong cuộc sống lao động và chiến đấu của nhân dân. Thể loại sở trường của Nguyễn Tuân là tùy bút, bút kí. Những đặc điểm sáng tác trên được thể hiện rõ trong bài tùy bút *Người lái đò sông Đà*. Bài tùy bút bộc lộ rõ những nét đặc sắc về phong cách nghệ thuật của Nguyễn Tuân.

Phong cách nghệ thuật của Nguyễn Tuân được thể hiện trong các tác phẩm là ở chỗ: tác giả giải thích viết về những gì gây cảm giác mãnh liệt nên ông thường tả gió, bão, núi đèo, sông sâu, tả thác ghềnh mà cụ thể trong bài kí, tác giả tả con sông hung bạo hay cuộc vật lộn dữ dội giữa người lái đò với con sông Đà. Thứ hai, tác giả luôn khám phá đối tượng ở phương diện tài hoa thẩm mỹ, nhân vật phải là những nghệ sĩ tài hoa: Huân Cao là người tử tù đồng thời là một nghệ sĩ thư pháp, chiến sĩ Tây Bắc ngụy trang bằng cành hoa đào, đuôi giặc trong rừng đào... Trong bài tùy bút, con sông Đà được miêu tả giống như một bài thơ đẹp, còn người lái đò là một nghệ sĩ vượt thác. Thứ ba, văn Nguyễn Tuân còn có chất uyên bác ở bề rộng và chiều sâu văn hóa. Ông sử dụng vốn kiến thức phong phú của mình để khám phá đối tượng hoặc thể hiện nhiều lĩnh vực khác nhau. Trong bài tùy bút, tác giả đã dùng các kiến thức về địa lí, lịch sử, quân sự... để viết về sông Đà. Ngoài ra, với vốn ngôn ngữ giàu có, lối hành văn phóng túng nên câu văn của Nguyễn Tuân thường có giá trị tạo hình cao. Để thấy được những nét phong cách nghệ thuật trên, cần đi sâu vào phân tích cụ thể.

Tác giả miêu tả con sông Đà là một hình ảnh đem lại cảm giác mãnh liệt. Theo ông con sông Đà có tính cách hung bạo mà trữ tình.

Vẻ hung dữ của con sông Đà là một hình ảnh đem lại cảm giác mạnh và ấn tượng như bờ sông, những hút nước, thác nước, đá ngầm, đá tảng... Ở khoảng sông hẹp, bờ sông chẹt lại như một yết hầu, hai bờ đá dựng đứng thành vách sâu, tối và lạnh. Đi thuyền đoạn ấy giữa hè vẫn thấy lạnh, đúng ngọ mới thấy mặt trời, một hình ảnh truyền lại nhiều cảm giác. Rồi đến những cái hút nước ghê sợ như những cái giếng bê tông không lồ xoáy tít đáy mà mặt giếng, thành giếng xây toàn nước sông xanh ve như một áng thủy tinh khô đúc dày. Nước chỗ ấy cứ sôi lên ằng ặc. Nếu ở dưới đáy hút mà lia ống kính quay cận cảnh thì sẽ truyền cho người đọc một cảm giác thật mãnh liệt. Tiếp đến là những thác nước ầm ào, gào thét, vùn vũ quanh năm suốt tháng, mặt sông như rung lên từng đợt trắng xóa, lúc nào cũng đòi ăn chết con thuyền. Tiếng thác nước nghe như lời oán trách, rồi như van xin, thế rồi nó rống lên như tiếng hàng ngàn con trâu mộng đang lồng lộn giữa rừng vầu, rừng tre nứa nổ lửa. Nhà văn đã tung ra vốn từ phong phú để miêu

tả một cách ấn tượng về vẻ dữ dội của dòng sông; lối so sánh ví von, sử dụng kỹ thuật điện ảnh trong miêu tả nên đã hiện lên hình ảnh con sông Đà đang vận mình cuộn cuộn qua vùng đá hiểm nên đầy thác dữ, trở thành một con sông hung hãn, một thứ quái vật khổng lồ. Hình ảnh con sông ấy đã đem lại cảm giác thật mãnh liệt.

Khi sông Đà chảy qua vùng bình nguyên thì nó trở nên hiền hòa, là bạn của con người chứ không phải kẻ thù số một như ở đoạn trên. Tác giả nhìn con sông Đà ở đoạn này với nhiều góc độ khác nhau. Ở trên cao xuống, sông Đà tuôn dài như một áng tóc trữ tình. Dòng sông xanh ẩn hiện trong mây trời, hoa núi mùa xuân. Bên bờ nhìn xuống thì thấy dòng sông lấp loáng như đũa trẻ nghịch gương, nhìn thấy nó đăm đăm âm âm như gập lại cổ nhân. Dưới thuyền nhìn lên thấy bờ sông hoang dại như một bờ tiền sử, bờ sông hồn nhiên như nỗi niềm cổ tích tuổi xưa... Tác giả dùng nhiều biện pháp so sánh sáng tạo, ngôn ngữ mềm mại, giọng văn nhẹ nhàng, hình ảnh nên thơ dịu dàng nên đã vẽ được ra những bức tranh giàu chất hội họa: dòng sông có vẻ đẹp của thi ca, nhạc họa. Nguyễn Tuân đã khám phá dòng sông ở phương diện thẩm mỹ: được xem là một tác phẩm hội họa tuyệt vời mà tạo hóa ban tặng cho đất nước. So với ngôn ngữ sắc cạnh ở đoạn trên, ngôn ngữ ở đoạn này rất mềm mại, chứng tỏ nhà văn đã có một vốn từ phong phú và sử dụng nó một cách điêu luyện, tài hoa.

Cảnh vượt thác sông Đà cũng mang lại cảm giác mãnh liệt. Con sông Đà được miêu tả như một loại thủy quái khổng lồ, nham hiểm hung ác lúc nào cũng bày thạch trận sẵn sàng ăn chết con thuyền đi qua đó. Phối hợp với đá tảng, đá ngầm là những luồng sóng ngầm, sóng nổi cuộn cuộn, khi thì khiêu khích, khi thì dụ dỗ, khi xông xáo liều mạng, khi thì chúng ẩn nấp mai phục, lừa đánh miếng du kích, khi vòng trở lại đánh khuỷp vu hồi. Chúng hò la, gầm thét vang động núi rừng.

Ông lái đò được miêu tả như một dũng sĩ đưa con thuyền băng qua trận địa đá thác. Ông đã nắm chắc binh pháp của thần sông, thần đá, chỗ thì ông lách thuyền lướt qua nhẹ nhàng chỗ thì ông đề sấn lên rồi chặt đôi con sóng để mở đường tiến. Nhưng chúng vẫn như lũ thủy quái điên cuồng nhào vô túm lấy con thuyền đòi lật ngửa ra. Ông đò cố nén vết thương, hai chân kẹp lấy cuống lái, mặt méo bệch đi. Ông đã cưỡi lên con thác, nắm chặt bờm sóng, ghi cương, phóng nhanh, lái miết một đường chéo, con thuyền như mũi tên tre lao vun vút... giữa sóng, thác âm âm. Thật là một quang cảnh chiến đấu dữ dội, quyết liệt. Cảnh vượt thác ấy kích thích mạnh giác quan của Nguyễn Tuân đem lại cảm giác mãnh liệt nơi người đọc. Đọc đoạn văn ta thấy tác giả sử dụng vốn ngôn từ phong phú, dùng kiến thức quân sự và võ thuật để miêu tả.

Ông lái đò miêu tả như một nghệ sĩ tài hoa, có đôi bàn tay thuần thực, điệu nghệ và luôn vượt thác trên là cả một nghệ thuật điêu luyện, nhờ bàn tay tài hoa mà ông mới đủ khả năng tồn tại và chiến thắng thiên nhiên.

Nghệ thuật đầu tiên là ông nắm chắc quy luật dòng nước sông Đà, làm chủ được nó nên ông đã chiến thắng.

Và để làm nổi bật bàn tay tài hoa của ông lái đò, Nguyễn Tuân đã sáng tạo ra cuộc vượt thác. Ông đò như một viên tướng ngày xưa lao vào trận đồ bát quái đã được bố trí sẵn rất nhiều cạm bẫy hết vòng này đến vòng khác. Ông lái đò đã lần lượt phá hết các vòng vây, trên mình dù thương tích nhưng cuối cùng là chiến thắng vẻ vang. Cuộc vật lộn với thiên nhiên để giành lấy miếng cơm là bản anh hùng ca lao động và đó cũng là cuộc đời đẹp đẽ của con người tài hoa.

Ngoài ra, đoạn sau của bài tùy bút tác giả còn sử dụng kiến thức địa lí, lịch sử để viết về con sông, tạo ra chất uyên bác cho tác phẩm.

Phong cách nghệ thuật của Nguyễn Tuân rất phong phú và độc đáo, mỗi tác phẩm lại có những biểu hiện khác nhau nhưng đều thống nhất ở đặc điểm chung là chất tài hoa, uyên bác của trang viết, ngôn từ giàu có, cách dùng từ đặt câu phóng túng mới lạ. Bài tùy bút này còn làm nổi bật một phong cách nữa là tác giả đã viết về những hình ảnh mang lại cảm giác mãnh liệt. Chiều sâu tư tưởng của bài tùy bút này là tình yêu tha thiết của Nguyễn Tuân đối với vẻ đẹp đất nước và vẻ đẹp cuộc sống lao động.